

مقررات و روشهای جاری امور مالی

رشته مدیریت

گرایش امور اداری

مقدمه

امروزه ضرورت وجود قوانین و مقررات در هر جامعه و لزوم احترام همگانی و رعایت دقیق آن امری مسلم و بدیهی است که نیاز چندانی به توضیح ندارد. دستگاه های اجرایی نیز بعنوان اهرم حیاتی اعمال حاکمیت و یا ایجاد و حفظ نظم و ارائه خدمات عمومی از این خصوصیت مبرا نبوده به طوری که بدون داشتن مجموعه ای از قوانین و مقررات و بدون سعی و تلاش در پیاده نمودن آن حرکت در چهارچوب آن نخواهند توانست به شایستگی به ایفای وظایف خود نائل آیند. در کشور ما در حال حاضر بسیاری از دستگاه ها در ارتباط با وظایف خود دارای مجموعه اختصاصی از قوانین و مقررات مصوب بوده که نشانگر کم و کیف و حدود و ثغور ضوابط حاکم بر وظایف خاص آنان می باشد.

تاریخچه امور مالی

بودجه از واژه فرانسوی بوژت به معنای کیف چرم برداشته شده است. در ابتدا کیف چرمی که وزیر دارائی انگلیس صورتهای مخارج و درآمدهای دولت را با آن به پارلمان میآورد بوژت خوانده میشد. اما با گذشت زمان مفهوم این واژه از خود کیف به محتویات آن تبدیل شد و به تدریج تمام این صورتهای در یک صورت کلی جمع شد و به این صورت در انگلیس باج و در سایر زبانها بودجه گفته شد. در سال ۱۲۱۵ میلادی در انگلستان قانونی تصویب شد که طی آن مالیاتها و عوارض باید به تصویب دولت میرسید. در سال ۱۳۴۴ میلادی، آغاز نظارت پارلمان بر مخارج عمومی و تصویب درآمدها و هزینه های دولت و سازمانهای اداری بود. این نظارتها با مخالفتهای زیادی روبرو شد اما در سال ۱۶۱۶ میلادی با تصویب لایحه حقوق، حق مزبور تصویب شد.

در فرانسه سال ۱۷۸۹ میلادی حق تصویب مالیاتها به پارلمان داده شد و در اواخر قرن ۱۹ حق تصویب و نظارت بر اجرای بودجه پیش بینی شد. در آمریکا نیز نخستین بودجه در سال ۱۹۱۴ میلادی پیشنهاد شد. در ایران بودجه تاریخچه ای صد ساله دارد. در طی دوران مختلف دولتها برای تحولات ساختاری در بودجه تکیه بر کارشناسان بین المللی داشتند. مورگان شوستر اولین کارشناس آمریکایی بود که با هدف سامان بخشیدن به وضعیت مالی ایران در سال ۱۲۹۰ شمسی به ایران آمد. اما پس از ۸ ماه به دلیل بحرانهای سیاسی و اولتیماتوم روسیه ایران را ترک کرد. پس از وی در سال ۱۳۰۱ دکتر میلیسیو آمریکایی به ایران سفر کرد. او و هیئتتش به دنبال یک دوره اقدامات اجرایی بودند به همین دلیل قرارداد خدمت و حدود اختیارات وی در سال ۱۳۰۴ دو سال تمدید شد. ورود میلیسیو به ایران پایان فصل بودجه ریزی س ————— ت ی در ایران ————— بود.

با شروع کارهای اجرایی وی، درآمد دولت از درآمدهای کشاورزی و روستایی جدا شد. درحقیقت سالهای ۱۳۰۴ تا ۱۳۲۰ دوران شکل گیری نظام تازه بودجه ریزی در ایران بود. در این دوران نقش درآمدهای نفتی در بودجه عمومی دولت کم رنگ بود و بیشتر این درآمد صرف هزینه های نظامی میشد. این نظام طی سالهای ۱۳۱۸ و ۱۳۱۹ به تکامل رسید اطلاعات بودجهای کشور در ۷۰ ستون عرضه شد. سال ۱۳۳۲ آغاز فصل جدیدی در نظام بودجهای ایران بود. از آن سال کشور با وامها و کمکهای بلاعوض آمریکا و انگلیس مواجه شد و درآمدهای نفتی نیز نقش مهمی در بودجه پیدا کردند. با افزایش درآمدهای نفتی بودجه

ا ه م ت

بیشتری پیدا کرد و در سال ۱۳۴۵ پیشنهاد لایحه بودجه از وظایف وزارت دارایی خارج شد و جزو مسئولیتهای نخست وزیر قرار گرفت. بدین ترتیب دفتر بودجه در سازمان برنامه تشکیل شد. از سال ۱۳۵۲ مسئولیت تهیه و تنظیم بودجه جزو وظایف سازمان برنامه و بودجه، و کلیه امور مالی و خزانه داری در وزارت دارایی م ————— ر ک ز ش ————— شد.

بودجه ریزی در اصطلاح امروزی بعد از پیدایش حکومتهای پارلمانی بوجود آمد. با انقلاب مردمها در کشورهای مختلف و تبدیل شدن نظامهای پادشاهی و صرفاً حکومتی به نظامهای پارلمانی بود که نمایندگان مردم وظیفه تعیین هزینه ها و درآمدهای دولت بر عهده داشتند و نظارت بر عملکرد دولتها به نمایندگان مردم واگذار شد. بودجه و بودجه ریزی به نیازهایی نظیر پیشبینی درآمدها و تخصیص منابع برای اجرای اهداف دولت، کنترل و نظارت بر وصول درآمدها و چگونگی هزینه های دولت پاسخ میدهد. با تکامل و گسترش مسئولیت دولتها فرایند بودجه بندی نیز بسیار پیچیده تر از قبل شده است. در گذشته و اوایل قرن بیستم فرایند بودجه بندی بیشتر برای اعمال کنترل بیشتر در رژیم های پادشاهی اعمال میشد. این فرایند به قدری تکامل یافت که در کشورهای مانند فرانسه تمام مسئولیتهای امور مربوط به نظارت، بازرسی، تهیه دستورالعملها و راهکارهای تعیین بودجه بر عهده خزانه داری این کشور قرار گرفت. اما این روند باعث قدرت گرفتن یک بخش مالی مرکزی میشد که در سالهای بعد در کشورهایی همچون انگلستان و آمریکا اختیارات بیشتری به دستگاههای مصرف کننده داده شد.

به تدریج و با رخ دادن رکودهای اقتصادی و تعیین شیوه های مدیریت بودجه توسط دولتهای مختلف که هر کدام سیاست خاصی را دنبال میکردند به طوری که بعضی از کشورهای صنعتی به دنبال کاهش کنترلهای قانونی بوده و کشورهای در حال توسعه به خاطر اجرای پروژه های گوناگون در کشورشان به دنبال راهی بودند تا بودجه امکان این را داشته باشد تا از دوره های به دوره دیگر انتقال یابد. این شیوه و سیاست منجر به تشکیل بودجه ای تحت عنوان بودجه سرمایه ای شد که در این سیاست امکان استفاده از وجوه برای پروژه های سرمایه ای در دوره زمانی بیش از یکسال فراهم بود. از طرفی سیاستی که کشورهای صنعتی دنبال میکردند و به دنبال کاهش کنترلها بودند منجر به این شد که نظام بودجه بندی جدیدی به نام بودجه بندی عملیاتی بوجود آید که در این نوع بودجه بندی اهداف بسیار روشن تر بیان شده و ارزیابی بودجه نیز بسیار ساده تر از روشهای دیگر است.

بخش اول :

تعاریف مربوط به مقررات و روشهای جاری امور مالی دولت طبق قانون محاسبات عمومی کشور

وزارتخانه: واحد سازمانی مشخصی است که به موجب قانون به این عنوان شناخته شده و یا بشود.

در کشور ما ۱۸ وزارتخانه فعالیت میکنند که عبارتند از: وزارت امور خارجه - جهادکشاورزی - نفت - علوم، تحقیقات و فناوری - نیرو - بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - صنعت، معدن و تجارت - کشور - تعاون، کار و رفاه اجتماعی - ارتباطات و فناوری اطلاعات - راه و شهرسازی - اطلاعات - دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح - امور اقتصادی و دارایی - فرهنگ و ارشاد اسلامی - ورزش و جوانان - دادگستری - آموزش و پرورش.

موسسه دولتی: واحد سازمانی مشخصی است که به موجب قانون ایجاد و زیر نظر یکی از قوای سه گانه اداره میشود و عنوان وزارتخانه ندارد. **نکته:** نهاد ریاست جمهوری که زیر نظر ریاست جمهوری اداره میشود از نظر این قانون موسسه دولتی شناخته میشود. سازمانهای انرژی اتمی - حفاظت محیط زیست - مدیریت و برنامه ریزی و میراث فرهنگی، موسسات دولتی زیر نظر رئیس جمهوری هستند. همچنین سازمان پزشکی قانونی - سازمان ثبت اسناد و املاک - سازمان زندانها - سازمان بازرسی و ... زیر نظر قوه قضائیه هستند. اداره کل گمرک - ثبت احوال - دامپزشکی - استاندارد و ... موسسات دولتی هستند که زیر نظر قوه مجریه فعالیت میکنند.

شرکت دولتی: واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به صورت شرکت ایجاد شود و یا به حکم قانون و یا دادگاه صالح به عنوان شرکت دولتی شناخته شده باشد و بیش از ۵۰ درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد.

موسسات و نهادهای عمومی غیردولتی: واحدهای سازمانی مشخصی هستند که با اجازه قانون به منظور انجام وظایف و خدماتی که جنبه عمومی دارد تشکیل میشوند.

تبصره: فهرست این قبیل موسسات و نهادها با توجه به قوانین و مقررات مربوط از طرف دولت پیشنهاد و به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید که عبارتند از: شهرداریها - کمیته امداد امام خمینی(ره) - کمیته ملی المپیک - بنیاد شهید و امور ایثارگران - هلال احمر - بنیاد مسکن انقلاب اسلامی - بنیاد ۱۵ خرداد - سازمان تبلیغات اسلامی و سازمان تامین اجتماعی

سال مالی: یک سال هجری شمسی است که از اول فروردین ماه آغاز و به پایان اسفند ماه ختم میشود.

اعتبار: عبارت از مبلغی که برای مصرف و یا مصارف معین به منظور نیل به اهداف و اجرای برنامه های دولت به تصویب مجلس شورای اسلامی میرسد.

دیون بلامحل: عبارت است از بدهیهای قابل پرداخت سنوات گذشته که در بودجه مربوط اعتباری برای آنها منظور نشده و یا زائد بر اعتبار مصوب و در هر دو صورت به یکی از طرق زیر بدون اختیار دستگاه ایجاد شده باشد.

الف- وجوه محکوم به دولت در مورد احکام قطعی دادگاهها و اوراق لازمالاجرای ثبتی و دفاتر اسناد رسمی و یا اجرای دادگاهها و سایر مراجع قانونی.

ب- انواع بدهی به وزارتخانه ها و موسسات دولتی و شرکتهای دولتی ناشی از خدمات انجام شده مانند حق اشتراک برق، آب، هزینه های مخابراتی، پست و هزینه های مشابه که خارج از اختیار دستگاه ایجاد شده باشد.

ج- دیون مربوط به مطالبات پرسنلی ناشی از تغییر و اجرای احکام مستخدمین رسمی (اعم از شاغل و بازنشسته) از قبیل ترفیع و انتصاب، ارتقای گروه یا طبقه، ارتقای رتبه، کمک هزینه اولاد و حق عایله مندی و ...

د- دیون مربوط به هزینه های درمانی و بهداشتی دستگاههای مسئول بهداشت و درمان ناشی از افزایش غیرعادی و غیرقابل پیش بینی بیماران به علت حوادث مهم و ناگهانی از قبیل شیوع بیماریهای همه گیر، وقوع سیل و زلزله و جنگ و آتش سوزی ایجاد شده باشد.

هـ - در اجرای موارد بالا کمیسیونی تحت عنوان «کمیسیون بررسی دیون بلامحل» در وزارت امور اقتصادی دارایی تشکیل و بر انجام صحیح آن نظارت خواهند داشت.

درآمد عمومی: عبارت است از درآمدهای وزارتخانه ها و موسسات دولتی و مالیات و سود سهم شرکتهای دولتی و درآمد حاصل از انحصارات و مالکیت و سایر درآمدهایی که در قانون بودجه کل کشور تحت عنوان درآمد عمومی منظور میشود.

دریافتهای دولت: عبارت است از کلیه وجوهی که تحت عنوان درآمد عمومی و درآمد اختصاصی و درآمد شرکتهای دولتی و سایر منابع تامین اعتبار و سپردهها و هدایا به استثنا هدایایی که برای مصارف خاص اهدا میگردد و مانند اینها و سایر وجوهی که به موجب قانون باید در حسابهای خزانهداریکل متمرکز شود.

سایر منابع تامین اعتبار: عبارتند از منابعی که تحت عنوان وام، انتشار اوراق قرضه، برگشتی از پرداختهای سال قبل و عناوین مشابه در قانون بودجه کل کشور پیش بینی میشود و ماهیت درآمد ندارند.

وجوه عمومی: عبارت است از نقدینه های مربوط به وزارتخانه ها و موسسات دولتی و شرکتهای دولتی و نهادها و موسسات عمومی غیردولتی و موسسات وابسته به سازمانهای مذکور که متعلق به افراد و موسسات خصوصی نیست و صرف نظر از نحوه و منشا تحصیل آن منحصرآ برای مصارف عمومی به موجب قانون قابل دخل و تصرف می باشد .

بخش دوم

مقررات و روشهای جاری بودجه کل کشور

تعریف بودجه :

بودجه کل کشور برنامه مالی دولت است که برای یک سال مالی تهیه و حاوی پیشبینی درآمدها و سایر منابع تامین اعتبار و برآورد هزینه ها برای انجام عملیاتی که منجر به نیل سیاستها و هدفهای قانونی میشود در کل میتوان به اختصار گفت که برنامه مالی دولت ، جهت یکسال مالی که سه بخش زیر در آن لحاظ شده است

-(پیش بینی درآمدها - برآورد هزینه ها و سایر پرداخت های دولت -سایر منابع تامین اعتبار)

بودجه : بودجه کل کشور از سه قسمت به شرح زیر تشکیل میشود:

۱- بودجه عمومی دولت که شامل اجزاء زیر است:

الف- پیش بینی دریافتها و سایر منابع تامین اعتبار که به طور مستقیم و یا غیرمستقیم در سال مالی قانون بودجه به وسیله دستگاهها از طریق حسابهای خزانهداریکل اخذ میگردد.

ب- پیش بینی پرداختهایی که از محل درآمدهای عمومی و یا اختصاصی برای اعتبارات جاری و عمرانی و اختصاصی دستگاههای اجرایی میتواند در سال مالی مربوط انجام دهد.

۲- بودجه شرکتهای دولتی و بانکها : شامل پیش بینی درآمدها و سایر منابع تامین اعتبار.

۳- بودجه موسساتی به غیر از عناوین فوق: در بودجه کل کشور منظور میگردد.

اصول بودجه :

نقطه نظرات صاحب نظران پیرامون اصول بودجه با یکدیگر تفاوت دارند. ولی این تفاوت نظر کلی نبوده و در بعضی از این اصول یک توافق نظر ضمنی وجود دارد. با توجه به تفاوتی که در ساختار دولت، اختیارات دولت و نوع حکومت در بین جوامع مختلف وجود دارد و همچنین پویایی وظایف و اختیارات دولتی در طول زمان، این تفاوتها قابل توجیه میباشند.

۱- اصل سالانه بودن بودجه :

عمدتاً بودجه برای یک سال تهیه میشود که با توجه به سال قانونی در ایران عرفاً یک سال شمسی است. به این صورت که خطمشی ها، سیاستها، برنامه ها، عملیات، درآمدها و هزینه ها و بالاخره کلیه محتویات بودجه برای یک سال شمسی پیش بینی میگردد.

۲- اصل تعادل بودجه :

بر اساس این اصل درصد رشد هزینه ها نباید بیشتر از درصد رشد درآمد باشد. بودجه متأثر از اصل تعادل بودجه، اصل دیگری تحت عنوان «اصل تقدم درآمدها بر هزینه» مطرح مینمایند. به این مفهوم که ابتدا درآمدها باید مشخص شود و محاسبه گردند، سپس بر اساس پیشبینی درآمد، هزینه را برآورد نمایند تا از حد درآمد تجاوز ننموده و تعادل بودجه به هم نخورد.

۳- اصل وحدت بودجه : بر اساس این اصل تمام برنامه ها، فعالیتها و طرحهای دولت، همچنین تمام

درآمدها و هزینه ها و در نتیجه «بودجه» تمام دستگاهها، سازمانهای دولتی باید در یک جا نوشته شود و برای رسیدگی و تصویب ارائه گردد.

۴- اصل کاملیت یا جامعیت بودجه :

در این اصل به موازات اصل وحدت بودجه، توصیه میشود تمام درآمدها و هزینههای دولت به هر شکل و صورتی که هست اعم از بودجه جاری عمرانی و یا سرمایه‌گذاری ثابت به وسیله وزارتخانهها، مؤسسات دولتی، شرکتهای دولتی، نهادهای انقلابی، یعنی دستگاههایی که به نحوی از انحاء از بودجه دولت منتفع میگردند، در سند بودجه جمعآوری و به صورت ناخالص به مجلس تقدیم گردد.

۵- اصل شاملیت یا تفصیل بودجه :

بر اساس این اصل دولت باید بودجه را به صورت مشروح و با جزئیات آن تهیه و تنظیم و به مجلس پیشنهاد نماید و نمیتواند هیچ بخشی از آن را مجمل در نظر بگیرد. به این صورت که باید بودجه دستگاهها و سازمانهای مختلف به تفصیل و تفکیک درآمد و هزینه طبقه بندی شده و در قالب برنامه ها و طرحها به صورت استانی و ملی در لایحه منعکس شوند.

۶- اصل تخصیص و عدم تخصیص بودجه :

طبق اصل تخصیص دولت موظف است هر اعتباری را صرفاً به همان جای اختصاص دهد که در بودجه مصوب شده است. دولت باید موظف باشد که در عمل مطابق آنچه که در بودجه تعیین و اجازه داده شده است هزینه نماید. نباید بودجه تخصیص پیدا کرده برای یک امر را خرج موضوع دیگری نماید چون در این صورت نتیجه مورد نظر از اصل شاملیت و کاملیت بودجه حاصل نخواهد شد.

۷- اصل انعطاف پذیری:

مطابق با این اصل اگر چنانچه دولت در پیش بینی بودجه اعم از درآمدها یا هزینه هایش در طول سال با مشکلی بر بخورد می تواند از طریق متمم بودجه و ارائه آن به مجلس بودجه خود را ترمیم کند. ضمناً در داخل هر دستگاه به وزیر یا مسئول مربوطه تا حدی اجازه داده میشود که نسبت به جابجایی اعتبارات اقدام کند.

۸- اصل تحدیدی بودن هزینه ها:

اعتبارت مصوب برای هر نوع هزینه تا حد همان اعتبار مصوب قابل خرج است نه بیشتر. منظور از تحدیدی بودن هزینه ها این است که اولاً وقتی اعتباری به مبلغ ۱۰۰ واحد برای خرید کالایی تصویب میشود نمیتوان ۱۱۰ واحد هزینه کرد (مگر در حدی که جابجایی اعتبار به موجب قانون مجاز باشد).

۹- اصل تخمینی بودن درآمدها:

بودجه از طریق تصویب مجلس، ارزش قانونی مییابد. مجلس با تصویب بودجه، به قوه مجریه اجازه میدهد که درآمدهای پیش بینی شده را وصول و وجوه مورد نیاز خود را هزینه کند.

۱۰- اصل تنظیم بودجه بر مبنای عملیات:

بر مبنای این اصل، تهیه و تنظیم بودجه بایستی بر مبنای فعالیت و عملکرد دستگاههای اجرایی صورت گیرد نه عادات سنواتی؛ چرا که چنین عاداتی زمینه چانه زنی دستگاهها را برای دریافت اعتبارات بیشتر فراهم و اولویتبندی بین برنامه ها را با مشکل روبه رو میسازد.

۱۱- اصل تقدم درآمد بر مخارج:

منظور آن است که قبل از هر گونه اقدامی در امر بودجه ریزی، ابتدا بایستی منابع درآمدی و سقف هر یک از آنها به طور دقیق پیش بینی شود و در مرحله بعد، حجم عملیات و مخارج مورد نیاز برنامه هارا معین نمود.

۱۲- اصل تفکیک هزینه های مستمر از غیر مستمر:

با بکارگیری این اصل؛ یعنی تفکیک هزینه های مستمر از غیرمستمر میتوان حجم، سهم و ترکیب هر یک از عناصر تشکیل دهنده بودجه را در برنامه های دولت معین نمود. هزینه های مستمر دولت عمدتاً شامل مخارج مصرفی و هزینه های غیرمستمر آن شامل سرمایه گذاریهای مختلف است

اجرای بودجه: مرحله ای اساسی در فرایند گردش بودجه بوده و در توفیق دولت و تحقق هدفها و آرمانهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه مهمترین نقش را دارد. برای اینکه بودجه به درستی اجرا گردد وجود عوامل زیر ضروری است:

۱- تشکیلات صحیح

۲- مدیریت منطقی

۳- نیروی انسانی متخصص

در مرحله اجرای بودجه، بایستی اقدامات زیر به ترتیب صورت پذیرد:

الف- ابلاغ بودجه

ب- مبادله موافقتنامه

ج - تخصیص اعتبار

د- مصرف اعتبارات

الف- ابلاغ بودجه: لایحه بودجه پس از تصویب در مجلس شورای اسلامی و تائید شورای نگهبان حکم قانون پیدا میکند و جهت اجرا از طرف مجلس به رئیس جمهور و از طرف رئیس جمهور و یا رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی به کلیه دستگاههای اجرایی ابلاغ میگردد.

اصل ۳۳ قانون اساسی میگوید: رئیس جمهور موظف است مصوبات مجلس شورای اسلامی یا نتیجه همه پرسی را پس از طی کردن مراحل قانونی و ابلاغ به وی برای اجرا در اختیار مسئولان ذیربط قرار دهد. همچنین به موجب ماده ۱۹ قانون برنامه و بودجه، بودجه هر یک از دستگاههای اجرایی به تفکیک اعتبارات جاری بر حسب برنامه و فصل و اعتبارات عمرانی در قالب طرح و فصل ابلاغ گردد.

ب- مبادله موافقتنامه: موافقت نامه سندی است که به موجب آن دو جانبه حقوقی و مالی بین دستگاههای اجرایی از یک طرف و سازمان مدیریت و برنامه ریزی از طرف دیگر به منظور پیش بینی جزئیات اجرایی اعتبارات مصوب صورت میگیرد. دستگاههای اجرایی موظفند شرح فعالیتها و طرحها و عملیات مربوط به اعتبارات جاری و طرحهای عمرانی خود را تنظیم و پس از امضای مقام مجاز دستگاه اجرایی با سازمان مدیریت و برنامه ریزی مبادله نمایند.

ذیحساب دستگاه اجرایی موظف به کنترل مفاد مالی موافقت نامه به شرح زیر است:

۱- اعتبارات جاری از حد اعتبار مصوب هر برنامه و فصل تجاوز نماید.

۲- اعتبارات عمرانی هر یک از پروژهها از حد اعتبار مصوب هر طرح و پروژه تجاوز ننماید.

ج) تخصیص اعتبار: عبارت است از تجویز استفاده از مبالغ معینی از اعتبارات سالیانه در دوره های زمانی مشخص. به عبارت دیگر تخصیص اعتبار تعیین حجم اعتباری است که در دورههای زمانی معین در سال، برای تامین هزینه های اجرای برنامه ها، عملیات و سایر پرداختها مورد نیاز است و هدف آن کنترل دقیق هزینه های دولت و ایجاد تعادل میان دریافتها و پرداختهای آن است.

د) مصرف اعتبارات: مطابق ماده ۵۲ قانون محاسبات عمومی کشور مراحل تفضیلی اجرای بودجه یا مراحل انجام هزینه یا مصرف اعتبارات به ترتیب به شرح زیر است:

تشخیص، تامین اعتبار، تعهد، تسجیل، حواله، درخواست وجه، هزینه

فرایند بودجه ریزی در ایران: بودجه ریزی در ایران شامل چهار مرحله می باشد

۱- مرحله تهیه و تنظیم و پیشنهاد لایحه بودجه

۲- مرحله تصویب بودجه

۳- مرحله اجرای بودجه

۴- مرحله نظارت بر بودجه

- تهیه و تنظیم پیشنهاد بودجه + توسط دولت
- مرحله تصویب بودجه + مجلس + شورای نگهبان + نظرمصلحت نظام
- اجرا بودجه توسط دولت
- نظارت

مرحله تهیه و تنظیم و پیشنهاد لایحه بودجه:

تمامی صاحب نظران اعتقاد دارند این مرحله از مهمترین، اساسی ترین و فنی ترین و تخصصی ترین مرحله فرایند بودجه ریزی است.

۱- صدور بخشنامه بودجه

۲- تهیه و تنظیم بودجه در دستگاههای اجرایی

۳- تصویب لایحه در هیات وزیران

تصویب بودجه سالانه کل کشور

تصویب بودجه پیشنهادی دولت توسط قوه مقننه است

نحوه رسیدگی به لایحه بودجه در مجلس:

۱- نمایندگان مجلس

۲- کمیسیون تخصصی

۳- کمیسیون تلخیص

۴- در جلسه علنی

ابلاغ قانون بودجه :

لایحه بودجه مصوب مجلس در صورتی قانونی و لازم الاجرا خواهد بود که شورای نگهبان آن را بررسی و تصویب کند. پس از طی مراحل قانونی و تایید شورای نگهبان و اعلام نظر مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص موارد اختلاف لایحه بودجه به صورت قانون درآمده و با امضای ریاست مجلس جهت اجرا به رییس جمهوری ابلاغ می گردد.

اصل ۳۳ قانون اساسی میگوید: رئیس جمهور موظف است مصوبات مجلس شورای اسلامی یا نتیجه همه پرسی را پس از طی کردن مراحل قانونی و ابلاغ به وی برای اجرا در اختیار مسئولان ذیربط قرار دهد. همچنین به موجب ماده ۱۹ قانون برنامه و بودجه، بودجه هر یک از دستگاههای اجرایی به تفکیک اعتبارات جاری بر حسب برنامه و فصل و اعتبارات عمرانی در قالب طرح و فصل ابلاغ گردد

• نظارت بر بودجه به دو طریق انجام می شود:

۱- نظارت مالی

۲- نظارت عملیاتی

نظارت مالی بر بودجه به صورت نظارت قبل از طرح توسط وزارت امور اقتصادی و دارائی می باشد و نظارت بعد از خرج توسط دیوان محاسبات کشور انجام می گیرد.

سوالات :

۱- بودجه را تعریف کرده و بخش های آن را بنویسید؟

۲- پیش بینی درآمد های دولت از چه طریقی صورت می گیرد نام ببرید؟

۳- مراحل فرآیند بودجه ریزی در ایران را نام ببرید؟

۴- مرحله تهیه و تنظیم و پیشنهاد لایحه بودجه دولت را بنویسید؟

۵- نحوه رسیدگی به لایحه بودجه در مجلس را بنویسید

۶- ابلاغ نهایی قانون بودجه شرح دهید؟

۷- نظارت بر بودجه به چند طریق انجام می گیرد؟

۸- یازده اصل بودجه را نام برده و هر یک را توضیح دهید؟

بخش سوم : برنامه مالی

تعیین میزان سود شرکت در دوره های زمانی مشخص، طی گزارشات مالی و بدون فروش دارایی ها و تسویه بدهی ها می باشد. دوره زمانی ذکر شده به دو نوع قابل تقسیم می باشد که در زیر به تعریف هر یک می پردازیم:

- دوره مالی چیست؟

برای تعیین وضعیت سود یا زیان واحد های تجاری، مدت فعالیت آن ها به دوره های کوتاه تقسیم می شود که به هر یک از این دوره ها، دوره مالی گفته می شود. در پایان هر دوره مالی وضعیت مالی شرکت ها در گزارشات مالی بیان می شود.

- سال مالی چیست؟

به دوره مالی که مدت آن یک سال باشد "سال مالی" گفته می شود. طبق قواعد و قوانین موجود در پایان هر سال مالی حسابداران و شرکت ها موظف به ارائه صورت های مالی و تحویل اظهارنامه عملکرد می باشند. این عمل در برنامه حسابداری قبل انجام می باشد و می توانید تمامی این عملیات را از طریق نرم افزار حسابداری پارمیس انجام دهید تا از بروز هرگونه خطا و اشتباه در عملیات دستی حسابداری جلوگیری شود. سال مالی بیشتر شرکت ها در ایران مطابق با تقویم خورشیدی و از ابتدای فروردین تا آخر اسفند ماه می باشد. برخی شرکت های دیگر نیز بر اساس نوع فعالیت خود، تاریخ های متفاوتی را برای سال مالی خود انتخاب می کنند مانند واحد های تجاری فعال در زمینه محصولات کشاورزی که بسته به فصول فعالیت خود را انجام می دهند.

نکاتی درباره دوره مالی و سال مالی:

- در برخی موارد برای اطلاع سریع تر از وضعیت سود یا زیان واحد تجاری و یا برای دریافت تسهیلات و ...، صورت های مالی در دوره های زمانی کوتاه تری تهیه می شود. این نوع گزارشات به "گزارشات میان دوره ای" معروف می باشند. معمول ترین گزارشات میان دوره ای ۳ یا ۶ ماهه می باشند.
- همه شرکت های سهامی عام موظف به تهیه گزارشات میان دوره ای ۳ ماهه می باشند.
- تا زمان تصفیه واحد تجاری، گزارشات تهیه شده جنبه برآوردی دارد.
- معمول ترین دوره مالی یک ساله می باشد.

- پایان دوره مالی معمولاً زمانی در نظر گرفته می شود که فعالیت واحد تجاری در پایین ترین سطح قرار دارد.

- با توجه به کاربرد گزارشات، می توان صورت های مالی را در بازه های زمانی کمتری مانند یک ماه نیز تهیه نمود.

قبل از بستن سال مالی ابتدا باید انواع حسابها را شناسایی کنیم. در حسابداری دابل یا دو طرفه گروهی از حسابها دائم یا ترازنامه ای و گروهی از حسابها موقت یا سود و زیانی هستند.

- حسابهای دائم یا ترازنامه ای

حسابهایی که مانده آنها مربوط به یک دوره مالی نیست و به دوره های مالی بعد منتقل می شود، حسابهای ترازنامه ای یا دائم می باشند. مانند حسابهای بانکی، بدهکاران تجاری، بستانکاران تجاری و ...

- حسابهای موقت یا سود و زیانی

حسابهایی که مانده آن مربوط به یک دوره مالی می باشد. مانده این حسابها در پایان یک دوره مالی صفر می شود و به دوره مالی بعد منتقل نمی شود. مانند حسابهای هزینه، درآمد ها، فروش و ...

مراحل بستن سال مالی

برای بستن یک دوره مالی ابتدا از ثبت تمامی اسناد مربوط به آن سال مالی و صحت آنها باید مطمئن شد. سپس در یک سند، کلیه حسابهای موقت که مانده بستانکار دارند را به اندازه مبلغ مانده حساب، بدهکار کرده و مانده آنها را صفر می کنیم. بعد کلیه حسابهای موقت که مانده بدهکار دارند را معادل مانده همان حساب بستانکار می کنیم.

برای بالانس شدن این سند از حساب سود و زیان جاری باید استفاده کرد یعنی مانده کلیه حسابهای موقت، سود و زیان جاری می شود. به همین دلیل است که به حسابهای موقت حساب سود و زیانی نیز گفته می شود.

- سند سود و زیان

بعد از مشخص شدن سود و زیان معمولاً سندی صادر می شود که در آن تکلیف سود و زیان جاری مشخص می شود، یعنی یا به حساب سود و زیان انباشته منتقل می شود، یا بین سهامداران تقسیم می شود و یا به صورت افزایش سرمایه ثبت می شود.

– سند اختتامیه

در سند اختتامیه کلیه حسابهایی که هنوز مانده دارند نیز صفر می شوند، با توجه به تراز بودن کلیه حسابها این سند بدون استفاده از حساب واسط نیز بالانس می باشد، اما بنا به سلیقه می توان از حساب واسط سند تراز اختتامیه نیز استفاده کرد. این حساب معادل ریالی حسابهایی که بدهکار شده اند، بستانکار می شود. از نظر ریالی مبلغ بدهکار و بستانکار شدن این حساب برابر است. در نتیجه مانده آن صفر خواهد شد.

– سند افتتاحیه

مانده کلیه حسابهای دائم در ابتدای هر دوره مالی، در این سند مشخص می شود. این سند دقیقاً مانند سند اختتامیه دوره مالی قبل می باشد با این تفاوت که کلیه مبالغ بدهکار، بستانکار می شود و کلیه مبالغ بستانکار، بدهکار می شود.

سئوالات

- ۱- دوره مالی چیست؟
- ۲- سال مالی چیست؟
- ۳- حسابهای دائم یا ترازنامه ایرا تعریف کنید
- ۴- مراحل بستن سال مالی نام ببرید؟
- ۵- سند سود و زیان را شرح دهید؟

بخش چهارم: درآمدها، مقررات و روشهای جاری قانونی آنها

پیش بینی درآمدهای دولت: عملیاتی است که منجر به تزریق یا ورود نقدینگی به پیکره دولت خواهد شد.

این عملیات از سه طریق امکان پذیر است که شامل :

- ۱- فروش کالا و خدمات

۲- مالیات و عوارض

۳- جرایم و خسارات

درآمد شرکت های دولتی: عبارت است از درآمدهایی که در قبال خدمت و یا فروش کالا و سایر فعالیت هایی که شرکت های مذکور به موجب قوانین و مقررات مجاز به انجام آن ها هستند عاید آن شرکت ها می گردد. خزانه برای هر شرکت دولتی یک حساب تمرکز درآمد شرکت از طرف خزانه بانک مرکزی ایران افتتاح می نماید و کلیه درآمدهای شرکت به حساب مزبور منتقل می شود.

• **درآمدهای دولت در دو بعد طبقه بندی می شود :**

۱- **منابع بودجه عمومی:** که هر ارگان دولتی برای بودجه عمومی خود از دو منبع استفاده می کند که شامل: الف- درآمدهای عمومی ب- درآمد اختصاصی

۲- **منابع شرکت های دولتی، بانک ها و موسسات انتفاعی وابسته به دولت**

- **درآمد عمومی:** عبارت است از "درآمدهای وزارتخانه ها و موسسات دولتی و مالیات و سود سهام شرکت های دولتی و درآمد حاصل از انحصارات و مالکیت و سایر درآمدهایی که در قانون بودجه کل کشور تحت عنوان درآمد عمومی منظور می شود". درآمد عمومی پس از وصول باید در حسابهای خزانه داری کل متمرکز شود. پرداخت های از این درآمد در دو عنوان کلی "اعتبارات جاری" و "اعتبارات عمرانی به حساب هزینه مربوط منظور می شوند.

در کل میتوان گفت که منابع عمومی ارگانهای دولت شامل: درآمدها واقعی - واگذاری دارایی سرمایه ای - واگذاری دارایی مالی هستند

• **درآمدها واقعی خود شامل شش بخش می باشد که هر ارگان دولتی میتواند برای کسب درآمد یک یا چند روش را استفاده کند.**

بخش ۱- درآمدهای مالیاتی

بخش ۲- درآمد ناشی از کمک اجتماعی

بخش ۳- درآمد حاصل از مالکیت دولت

بخش ۴- درآمد حاصل از فروش کالا و خدمات

بخش ۵- درآمد حاصل از جرایم و خسارات

• **واگذاری دارایی سرمایه ای:** عبارت از فروش دارایی های تولید شده یا تولید نشده ای است که طی مدت بیش از یک سال در فرآیند تولید کالا و خدمات به کار می رود. که شامل:

- ۱- منابع حاصل از نفت و فرآورده های نفتی
- ۲- منابع حاصل از فروش و واگذاری اموال منقول و غیر منقول
- ۳- منابع حاصل از واگذاری طرحهای تملک داراییهای سرمایه ای

• **واگذاری دارایی مالی:** عبارت از کلیه داد و ستدهایی که دارایی های در اختیار دولت را کاهش می دهد و ماهیت درآمد ندارند و بیش تر به عنوان منابع تامین اعتبار یا منابع استقراری دولت شناخته می شوند. که شامل:

- ۱- منابع حاصل از فروش اسناد خزانه اسلامی و اوراق مشارکت
- ۲- منابع حاصل از استفاده از تسهیلات خارجی
- ۳- منابع حاصل از استفاده از موجودی حساب ذخیره ارزی
- ۴- منابع حاصل از دریافت اصل وامها
- ۵- منابع حاصل از واگذاری شرکت های دولتی
- ۶- منابع حاصل از برگشتی پرداخت های سالهای قبل
- ۷- منابع حاصل از استفاده از صندوق توسعه ملی
- ۸- منابع حاصل از سایر واگذاری ها

درآمد اختصاصی: عبارت از درآمدهایی است که به موجب قانون برای مصرف یا مصارف خاص در بودجه کل کشور تحت عنوان درآمد اختصاصی منظور می گردد. وزارتخانه ها مکلف اند درآمدهای اختصاصی خود را پس از وصول به حباب های خزانه نزد بانک مرکزی منتقل نمایند. با درخواست وجه توسط ذیحساب دستگاه دولتی، وجه نقد از موجودی حسابهای درآمد اختصاصی خزانه به حساب پرداخت هزینه های اختصاصی دستگاه دولتی منتقل می شود تا جهت انجام هزینه های اختصاصی از آن استفاده شود.

۴-انواع درآمدهای مالیاتی

۱-بند اول: مالیات اشخاص حقوقی -

بند دوم: مالیات بر درآمد

۳-بند سوم: مالیات بر پروت

۴-بند چهارم: مالیات بر واردات

۵-بند پنجم: مالیات بر کالاها و خدمات

۵-کمک های اجتماعی: عبارت از کمک های اجتماعی دریافت های واقعی و احتسابی از کارفرمایان به نفع کارکنان یا خویش فرمایان می باشد و به دو شکل می تولد انجام گیرد که منافع آن علید شاغلین یا بازنشستگان و بازماندگان آن ها می گردد.

منابع حاصل از واگذاری طرحهای تملک داراییهای سرمایه ای عبارت از فروش و واگذاری ساختمان های فرسوده و غیر قابل استفاده است.

۶-اسناد خزانه اسلامی: عبارت از استاد با نام که دولت به منظور تسویه بدهی های میجل خود با حفظ قدرت خرید بابت طرحهای تملک داراییهای سرمایه ای به قیمت اسمی و سررسید معین به طلبکاران غیر دولتی واگذار می نماید.

سوالات:

۱-منابع عمومی دولت به چند بخش تقسیم می شود نام برده و یکی را به دلخواه تعریف نمایید؟

۲-واگذاری داراییهای سرمایه ای را تعریف نمایید؟

۳-سه مورد از منابع حاصل از واگذاری داراییهای مالی را نام ببرید؟

۴-درآمد اختصاصی را تعریف نمایید؟

۵-انواع درآمدهای مالیاتی را نام ببرید؟

۶-اسناد خزانه اسلامی جزو کدامیک از منابع درآمدی می باشد-تعریف نمایید؟

بخش پنجم: مقررات و روشهای جاری طبقه بندی اقتصادی هزینه ها

هزینه ها: عبارت است از پرداختهایی که به طور قطعی به ذینفع در قبال تعهد یا تحت عنوان کمک یا عناوین مشابه با رعایت قوانین و مقررات مربوط صورت می گیرد. نکته: اختیار و مسئولیت تشخیص و انجام تعهد و تسجیل و حواله به عهده وزیر یا رئیس موسسه و مسئولیت تامین اعتبار و تطبیق پرداخت با قوانین و مقررات به عهده ذیحساب میباشد در کل میتوان گفت: هزینه دارایی به استثنای بهره، هزینه ای است که از سوی یک واحد دولتی به مالک دارایی مالی یا دارایی ملموس تولید نشده به هنگام استفاده از این دارایی ها پرداخت می شود.

طرح های بازنشستگی:

دو نوع طرح باز نشستگی اساسی وجود دارد: طرح بازنشستگی بر اساس مزیت تعریف شده و طرح بازنشستگی بر اساس حق بیمه تعریف شده

طرح های حق بیمه:

به جای سطح مزیت، سطح حق بیمه برای صندوق از سوی کارفرما تضمین می شود. کلیه طرح های مربوط به حق بیمه بلند مدت بوده و تعهد یک طرح حق بیمه تعریف شده، معادل ارزش جاری بازاری دارایی های صندوق است.

اجاره:

هزینه ای است که در ارتباط با اجاره های قطعی زمین، دارایی های زیر زمینی و سایر دارایی های طبیعی اتفاق می افتد.

سایر اجاره ها:

شامل پرداخت بابت قطع درختان در زمین های زراعی، استحصال آب های مهار نشده برای اهداف آبادانی و تجاری از جمله پرورش ماهی، آبیاری و چرای حیوانات روی زمین های تحت تملک سایر واحدها است.

هزینه های متفرقه:

شامل برخی از انتقالات در خدمت اهداف کاملاً متفاوت و سایر داد و ستدهای هزینه ای است که در جای دیگر طبقه بندی نشده اند. که مهم ترین آنها:

انتقالات غیر سرمایه ای به موسسات غیر انتفاعی - مالیات های سرمایه ای و غیر سرمایه ای، عوارض جانبی و جریمه ها - خالص اعتبارات مالیاتی - عوارض و جریمه هایی که از سوی دادگاه ها وضع می گردد - پرداخت هایی که ناشی از بلایای طبیعی مانند سیل و زلزله است - پرداخت هایی که بابت جبران صدمه به

شخص یا خسارات به دارایی که از سوی واحدهای مالیاتی صورت گرفته - کمک هزینه های دانشجویی و مزایای تحصیلی - انتقال سرمایه های نقدی و غیر نقدی به بنگاه های بازاری و موسسات غیر انتفاعی - حق بیمه غیر عمر قابل پرداخت به شرکت های بیمه ای برای پوشش دادن به رویدادها و حوادث.

جبران خدمت کارکنان:

شامل همه گونه جبران (نقدی و غیرنقدی) در مقابل کار انجام گرفته در یک دوره گزارشگری مالی است که در اختیار کارکنان قرار می گیرد. جبران خدمت کارکنان شامل حقوق، دستمزد، کمک های اجتماعی دولت، قابل پرداخت به طرح های تامین اجتماعی کارکنان می گردد.

حقوق و دستمزد:

شامل استرداد مخارج انجام شده توسط کارکنان برای شروع کار جدید یا تغییر محل خدمت (مانند هزینه سفر یا جابجایی) نمی شود.

حقوق و دستمزد نقدی:

شامل پرداخت های نقدی به کارکنان قبل از کسورات مربوط به مالیات و حق بیمه های تامین اجتماعی سهم کارمند است. موارد مشمول عبارتند از: حقوق و دستمزد پایه، اضافه کار، کارشبانه، کار در تعطیلات، حق بدی آب و هوا، فوق العاده پرداخت بابت هزینه های زندگی، فوق العاده پرداخت خارج از مرکز و...

کمک های اجتماعی دولت:

کمک های قابل پرداخت به صندوق های تامین اجتماعی، صندوق های بازنشستگی مرتبط، اشتغال یا طرح های بیمه اجتماعی مرتبط با اشتغال هستند که به منظور برقراری مستمری منافع اجتماعی برای کارکنان صورت می گیرد.

استفاده از کالاها و خدمات:

این گروه شامل همه کالاها و خدمات استفاده شده در عملیات اجرایی دولت برای تولید کالاها و خدمات برای عرضه در بازار یا سایر مقاصد و کالاهای خریداری شده برای فروش مجدد می گردد.

مصرف سرمایه های ثابت (استهلاک):

به معنی کاهش ارزش دارایی های ثابت تحت تملک یا مورد استفاده، یک واحد دولتی به دلیل خرابی فیزیکی، کهنگی طبیعی یا خسارت تصادفی متعارف طی یک دوره حسابداری است.

بهره (سود):

بهره از طرف واحدهایی پرداخت می شود که انواع معینی از تعهدات نظیر سپرده ها، اوراق بهدار بجز سهام، وام ها و حسای های پرداختنی را تقبل می کنند. بهره هزینه ای است که واحد دولتی (بدهکار)، در قبال استفاده از اصل سرمایه یعنی همان ارزش اقتصادی ایجاد شده توسط بستانکار متحمل می شود.

یارانه ها:

یارانه پرداخت انتقالی یکجانبه (بدون معوض) است که واحدهای دولتی بر اساس سطح فعالیت‌های تولیدی یا ارزش کالاها و خدمات تولید شده و وارد شده توسط شرکت های دولتی در اختیار آنها قرر می دهند.

کمک های بلاعوض:

پرداخت های انتقالی غیر اجباری بین دو واحد دولتی و یا بین یک واحد دولتی و یک سازمان بین المللی است.

منافع مزایای اجتماعی:

انتقالات نقدی و غیر نقدی به منظور حمایت از همه مردم یا بخش هایی خاص از آنها در برابر خطرهای معین اجتماعی است .

سوالات:

- ۱- تعریف هزینه ؟
- ۲- هزینه های متفرقه را تعریف و انواع انتقالات را نام ببرید؟
- ۳- طرح های باز نشستگی را نام برده و توضیح دهید؟
- ۴- هزینه ها به چند گروه تقسیم می شوند نام ببرید؟
- ۵- هزینه های قالب دولت چه می باشد؟ نام برده و یکی را توضیح دهید؟
- ۶- هزینه های متفرقه دولت را نام ببرید؟

بخش ششم: مقررات و روشهای جاری سپرده گذاری

سپرده: از نظر قانون محاسبات عمومی عبارت است از:

الف- وجوهی که طبق قوانین و مقررات به منظور تامین و یا جلوگیری از تضییع حقوق دولت دریافت میگردد و استرداد و یا ضبط آن تابع شرایط مقرر در قوانین و مقررات و قراردادهای مربوط است.

ب- وجوهی که به موجب قرارها و یا احکام صادره از طرف مراجع قضایی از اشخاص حقیقی و یا حقوقی دریافت میگردد و به موجب قرارها و احکام مراجع مذکور کلاً و یا بعضاً قابل استرداد میباشد.

ج- وجوهی که بر اساس مقررات قانونی توسط اشخاص نزد دستگاههای دولتی به نفع اشخاص ثالث تودیع میگردد تا بارعایت مقررات مربوط به ذینفع پرداخت گردد.

تبصره - وجوهی که توسط دستگاه های دولتی به موجب مقررات تحت عنوان ودیعه و یا حق اشتراک آب و برق، تلفن، تلکس، گاز و نظائر آنها از اشخاص دریافت می شود از نظر این قانون سپرده تلقی نمی گردد و از هر نظر مشمول مقررات مربوط به خود می باشد

سود سپرده های بانکی طبق ضوابط و مقررات:

سود سپرده های بانکی طبق ضوابط و مقررات موجود به صورت روزشمار و با نرخ سود علی الحساب طبق فرمول: (مدت) × (نرخ) × (سرمایه) = سود محاسبه و پرداخت می شود.

انواع سپرده:

در یک تقسیم بندی کلی انواع سپرده ها به سه گروه زیر تقسیم می شود.

۱. سپرده قرض الحسنه جاری (دیداری)

۲. سپرده قرض الحسنه پس انداز

۳. سپرده های سرمایه گذاری مدت دار

۱. سپرده قرض الحسنه جاری (دیداری)

این حساب از جهت ماهیت حقوقی و کیفیت عمل همانند سپرده دیداری در بانکهای سنتی است. اشخاص حقیقی و حقوقی با افتتاح حساب جاری، وجوه اضافه بر نیاز خود را به بانک سپرده دسته چک دریافت می کنند تا در وقت مناسب با استفاده از خدمات حساب جاری در مبادلات پولی خود استفاده کنند

۲. سپرده قرض الحسنه پس انداز

حساب پس انداز از سپرده های رایج نظامهای رایج نظامهای بانکی است. ویژگی آن این است که اشخاص حقیقی و گاهی حقوقی وجوه اضافه بر هزینه های جاری خود را برای مدت نامعین به چنین حسابی واریز کرده در برابر آن دفترچه دریافت می کنند تا هنگام نیاز با برنامه ریزی، وجوه مذکور را دریافت کنند. ماهیت چنین سپرده ای قرض است و در بانکهای سنتی عموماً به آنها بهره می پردازند

۳. سپرده های سرمایه گذاری مدت دار

بسیاری سرمایه های نقدی هستند که به علل مختلف علاقه یا توان به کارگیری آنها را ندارند. به این جهت سراغ موسساتی می روند که بتواند علاوه بر حفظ سرمایه، سودی در اختیار آنها قرار دهد. بانکهای سنتی در قالب سپرده های ثابت، وجوه مذکور را جذب کرده علاوه بر تعهد باز پرداخت اصل آنها، متناسب با مدت زمان سپرده گذاری به صاحبانشان بهره می پردازند

شرایط سپرده گذار

سپرده گذار ایرانی باشد و اشخاصی که به سن ۱۸ سال تمام رسیده یا حکم رشد آنها از دادگاه صالحه صادر شده باشد افتتاح حساب برای اتباع خارجی مقیم ایران که دارای گذرنامه و اجازه اقامت معتبر یا کارت شناسایی معتبر می باشند بلا مانع است.

افتتاح حساب سپرده سرمایه گذاری بلند مدت مشترک :

ممکن است دو نفر یا بیشتر تصمیم بگیرند به صورت مشترک حساب سرمایه گذاری بلند مدت افتتاح نمایند که در این صورت باید صریحاً میزان سهم هر یک از صاحبان حساب، نحوه استفاده از سود و نحوه برداشت به صورت مشترک و یا انفرادی مشخص شود.

افتتاح حساب سپرده سرمایه گذاری بلند مدت از طریق وکالت :

اگر وکیل حق استفاده از حساب را داشته باشد باید وکالت نامه رسمی (ثبتي) معتبر که از جانب صاحب حساب به وی داده شده است را هنگام افتتاح حساب ارائه نماید. ضمناً افتتاح حساب توسط قیم یا وصی نیز می تواند انجام گردد.

سوالات:

۱- سپرده را توضیح دهید:

۲- انواع سپرده ها را نام ببرید و توضیح دهید؟

۳- حساب سپرده سرمایه گذاری بلند مدت را تعریف کنید؟

۴- شرایط سپرده گذار؟

۵- افتتاح حساب سپرده سرمایه گذاری بلند مدت مشترک را توضیح دهید؟

۶- افتتاح حساب سپرده سرمایه گذاری بلند مدت از طریق وکالت را توضیح دهید؟

بخش هفتم : دستگامهای اجرائی

ارائه تعریفی جامع از دولت: دولت عبارت از گروهی از مردم (جمعیت)، که در قلمرو معین (سرزمین) سکونت داشته و تحت اصول منظم (قانون) به طور مستقل و دائم زندگی می نمایند و مطیع قانون صادره از یک مقام عالی (قدرت عالی با قوای کشوری) می باشند. بنابراین عناصر چهارگانه دولت عبارتند از: ۱) قلمرو ۲) جمعیت ۳) حکومت ۴) حاکمیت

تقسیمات کشوری

استان - شهرستان - بخش - شهر - ده - روستا

استان واحدی از تقسیمات کشوری است با محدوده جغرافیایی معین که از به هم پیوستن چند شهرستان همجوار با توجه به موقعیتهای سیاسی اجتماعی فرهنگی اقتصادی و طبیعی تشکیل می شود و توسط استاندار اداره میشود

شهرستان واحدی از تقسیمات کشوری است با محدوده جغرافیایی معین که از به هم پیوستن چند بخش همجوار که از نظر عوامل طبیعی اجتماعی اقتصادی سیاسی فرهنگی واحد متناسب و همگنی را بوجود آورده اند و توسط فرماندار اداره میشود .

بخش واحدی است که از تقسیمات کشوری که دارای محدوده جغرافیایی معین بوده و از به هم پیوستن چند دهستان همجوار مشتمل بر چندین مزرعه مکان روستا و احیاناً شهر که در آن عوامل طبیعی بر اوضاع اجتماعی و فرهنگی اقتصادی و سیاسی واحد همگنی را به وجود می آورد به نحوی که با در نظر گرفتن تناسب وسعت جمعیت و ارتباطات و دسترسی و سایر موقعیتهای نیل به اهداف و برنامه ریزیهای دولت در جهت احیاء امکانات طبیعی و استعدادهای اجتماعی و توسعه امور رفاهی و اقتصاد آن تسهیل گرد که توسط بخشدار اداره میشود

شهر محلی است با حدود قانونی که در محدوده جغرافیایی بخش واقع شده و از نظر بافت - اجتماعی ، اشتغال و سایر عوامل دارای سیمائی با ویژگیهای خاص خود بوده بطوری که اکثریت ساکنان دائمی آن در مشاغل کسب ، تجارت ، صنعت ، کشاورزی ، خدمات و فعالیتهای اداری اشتغال داشته و در زمینه خدمات شهری از خود کفائی نسبی برخوردار و کانون مبادلات اجتماعی ، اقتصادی ، فرهنگی و سیاسی حوزه جذب و نفوذ پیرامون خود بوده و حداقل دارای ده هزار نفر جمعیت باشد و توسط فرماندار اداره میشود .

ده کوچکترین واحد تقسیمات کشوری است که دارای محدوده جغرافیایی معین بوده و از به هم پیوستن چند روستا ، مکان ، مزرعه همجوار تشکیل می شود که از لحاظ محیط طبیعی ، فرهنگی ، اقتصادی و اجتماعی همگن بوده و امکان خدمات رسانی و برنامه ریزی در سیستم و شبکه واحدی را فراهم می نماید و توسط دهیار اداره می شود .

روستا واحد مبداء تقسیمات کشوری است که از لحاظ محیط زیستی (وضع طبیعی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی) همانند بوده که با حوزه و قلمرو معین ثبتي یا عرفی مستقل که حداقل تعداد ۲۰ خانوار یا صد نفر اعم از متمرکز یا پراکنده در آنجا سکونت داشته باشند و اکثریت ساکنان دائمی آن بطور مسقیم و غیرمسقیم به یکی از فعالیتهای کشاورزی، دامداری، باغداری بطور اعم و صنایع روستایی و صید و یاترکیبی از این فعالیتهای اشتغال داشته باشند و در عرف به عنوان ده، آبادی، دهکده یا قریه نامیده می شده است که توسط شورای روستا اداره میشود.

قوه قضاییه انجام وظایف قانونی خود را بر اساس ارکان و سازمانهایی انجام می دهد که عبارتند از:

- ۲- دادسراها و دادگاهها.
- ۴- دیوان عالی کشور.
- ۶- دیوان عدالت اداری.
- ۸- سازمان بازرسی کل کشور.
- ۱- سازمان قضایی نیروهای مسلح.
- ۳- سازمان زندانها و اقدامات تامینی و تربیتی.
- ۵- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور.
- ۷- سازمان پزشکی قانونی.

ارگانهای نظارتی وابسته به قوه مجریه

ج) وزارت امور اقتصادی و دارایی

ب) سازمان مدیریت و برنامه ریزی

الف) وزارت اطلاعات

ذیحسابیها: ذیحساب مامور است که با حکم وزارت امور اقتصادی و دارایی از بین مستخدمین رسمی واجد صلاحیت به منظور «اعمال نظارت و تامین هماهنگی لازم در اجرای مقررات مالی» انتخاب و وظایف ذیل را به عهده می گیرد: نظارت بر امور مالی و محاسباتی - نظارت بر حفظ اسناد و دفاتر مالی - نگهداری و تحویل و تحول وجوه و سپردهها و غیره - نگهداری حساب اموال دولتی. به عبارت دیگر دولت نقش نظارت مالی و به اصطلاح رایج و معروف «نظارت حین خرج» را از طریق شخصی بنام ذیحساب که به نمایندگی از وزارت مذکور در دستگاههای اجرایی مستقر میگردد، انجام میدهد.

سازمان حسابرسی:

یکی دیگر از دستگاههایی که در امر نظارت مالی به وزارت امور اقتصادی و دارایی و قوه مجریه در سطح کلان کمک می‌نماید سازمان حسابرسی است. سازمان مذکور گرچه فاقد اهمیت و جایگاه ذیحسابیها میباشد، ولی در برخی امور جایگاه خاصی و ویژه خود را دارد. سازمان مذکور طبق ماده واحده قانون تشکیل سازمان حسابرسی مصوب سال ۶۲ وظایف ذیل را به عهده دارد: الف) انجام وظایف بازرسی قانونی و امور حسابرسی سالانه موسسات و شرکتهای دولتی و بانکها و سایر دستگاههای عمومی و سازمانهای وابسته به دستگاههای مذکور که طبق اساسنامه و مقررات مربوط به خود ملزم به حسابرسی میباشند. ب) ارائه خدمات مالی به دستگاهها در صورت درخواست آنها ج) تربیت و آموزش پرسنل مورد نیاز د) تدوین اصول و ضوابط فنی قابل قبول در حسابداری و حسابرسی.

دیوان عدالت اداری:

رسیدگی به شکایات و تظلمات و اعتراضات اشخاص و تصمیمات و اقدامات واحدهای دولتی و تصمیمات و اقدامات مامورین واحدهای دولتی و آئین‌نامه‌ها و نظامات و مقررات دولتی و شهرداری که خلاف قانون بوده - رسیدگی به اعتراضات و شکایات از آراء و تصمیمات قطعی دادگاههای اداری - رسیدگی به شکایات مستخدمین از لحاظ تضييع حقوق استخدامی.

دیوان عالی کشور:

دیوان عالی کشور طبق اصل «۱۶۱» قانون اساسی تشکیل گردیده و در قوانین و مقررات متعدد دیگری نظیر قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی و کیفری و... به دیوان عالی اشاره گردیده است. طبق اصل «۱۶۱» قانون اساسی دیوانعالی کشور به منظور «نظارت بر اجرای صحیح قوانین در محاکم» و «ایجاد وحدت رویه قضایی» و «انجام مسئولیتهایی که طبق قانون به آن محول میشود» براساس ضوابطی که رئیس قوه قضاییه تعیین میکند تشکیل میگردد

دیوان محاسبات کشور:

دیوان محاسبات طبق اصول «۵۴» و «۵۵» قانون اساسی تشکیل و ماموریت رسیدگی به کلیه حسابهای وزارتخانه‌ها، موسسات، شرکتهای دولتی و سایر دستگاههای که به نحوی از انحاء از بودجه کل کشور استفاده میکنند به ترتیبی که قانون مقرر می‌دارد به عهده داشته و مراقبت می‌نماید که هیچ هزینه‌ای از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد. ضمناً دیوان محاسبات مامور تهیه و تنظیم گزارش تفریغ بودجه و تسلیم آن به مجلس به همراه اظهارنظر خود میباشد.

سوالات

- ۱- دولت را توضیح دهید؟
- ۲- تقسیمات کشوری را توضیح دهید؟
- ۳- دستگاه های نظارتی قوه مجریه را نام ببرید؟
- ۴- ذیحساب را توضیح دهید؟
- ۵- دیوان عدالت اداری را توضیح دهید؟
- ۶- دیوان عالی کشور را توضیح دهید؟

بخش هشتم: بررسی آیین نامه های مالی و معاملات سازمان

مراحل انجام خرج در دستگاههای اجرایی:

- ۱- **تشخیص:** عبارت است از تعیین و انتخاب کالا و خدمات و سایر پرداختهایی که تحصیل یا انجام آنها برای نیل به اجرای برنامه های دستگاههای اجرایی ضروری است. مسئولیت آن بر عهده رئیس دستگاه اجرایی میباشد.
- ۲- **تامین اعتبار:** عبارت است از اختصاص دادن تمام یا قسمتی از اعتبار مصوب برای هزینه معین. مسئولیت آن بر عهده ذیحساب میباشد.
- ۳- **تعهد:** عبارت است از ایجاد دین بر ذمه دولت ناشی از:
 - الف- تحویل کالا یا انجام دادن خدمت
 - ب- اجرای قراردادهایی که با رعایت مقررات منعقد شده باشد.
 - ج- احکام صادر شده از مراجع قانونی و ذیصلاح.
 - د- پیوستن به قراردادهای بینالمللی و عضویت در سازمانها یا مجامع بینالمللی با اجازه قانون.
 مسئولیت آن بر عهده رئیس دستگاه اجرایی میباشد.
- ۴- **تسجیل:** عبارت است از تعیین میزان بدهی قابل پرداخت به موجب اسناد و مدارک اثبات کننده بدهی.
- ۵- **حواله:** اجازه های است که کتباً به وسیله مقامات مجاز وزارتخانه یا موسسه دولتی و یا شرکت دولتی و یا دستگاه اجرایی محلی و یا نهادهای عمومی غیردولتی و سایر دستگاههای اجرایی برای پرداخت تعهدات و بدهیهای قابل پرداخت از محل اعتبارات مربوط بر عهده ذیحساب در وجه ذینفع صادر میشود.

۶- درخواست وجه: سندی است که ذیحساب برای دریافت وجه به منظور پرداخت حواله‌های صادر شده و سایر پرداخت‌هایی که به موجب قانون از محل وجوه متمرکز شده در خزانه مجاز میباشد حسب مورد از محل اعتبارات و یا وجوه مربوط حساب خزانه در مرکز و یا خزانه استان در وجه حساب بانکی پرداخت دستگاه اجرایی ذیربط صادر میکند.

۷- هزینه: عبارت است از پرداخت‌هایی که به طور قطعی به ذینفع در قبال تعهد یا تحت عنوان کمک یا عناوین مشابه با رعایت قوانین و مقررات مربوط صورت میگیرد.

نکته: اختیار و مسئولیت تشخیص و انجام تعهد و تسجیل و حواله به عهده وزیر یا رئیس موسسه و مسئولیت تامین اعتبار و تطبیق پرداخت با قوانین و مقررات به عهده ذیحساب میباشد

سازمان: نهاد اجتماعی متشکل از افراد، دارای ساختار هدفمند و مشخص

خرید: شامل فرایندی است که در آن تصمیم به خرید تامین کالاهای ضروری سازمانها از میان برندهای مختلف اتخاذ می شود.

انواع خرید از نظر قیمت

الف) معاملات کوچک: معاملاتی است که قیمت آن کمتر از دویست میلیون ریال در سال ۱۳۹۵ باشد.

ب) معاملات متوسط: معاملاتی که مبلغ مورد معامله بیش از سقف مبلغ معاملات کوچک بوده و از ۱۰ برابر سقف ارزش معاملات کوچک تجاوز نکند.

ج) معاملات بزرگ: معاملاتی که مبلغ برآورد اولیه آنها از ۱۰ برابر سقف ارزش معاملات کوچک باشد.

تنخواه گردان:

عبارت است از وجهی که توسط رئیس امور مالی با دستور مدیر یا مقام مجاز برای انجام هزینه ها و سایر پرداختها در اختیار واحد مامورینی که مجاز به دریافت تنخواه گردان هستند قرار می گیرد.

انواع تنخواه گردان: الف) تنخواه گردان خزانه ب) تنخواه گردان استان ج) تنخواه گردان حسابداری د) تنخواه گردان پرداخت

الف) تنخواه گردان خزانه: تنخواه گردان خزانه عبارت است از اعتبار بانکی در حساب درآمد عمومی نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران که به موجب قانون اجازه استفاده از آن به میزان معین در هر سال مالی برای رفع احتیاجات نقدی خزانه در همان سال به وزارت امور اقتصادی و دارایی داده میشود منتها تا پایان سال واریز گردد.

ب) **تنخواه گردان استان:** تنخواه گردان استان عبارت است از وجهی که خزانه از محل اعتبارات مصوب به منظور ایجاد تسهیلات لازم در پرداخت هزینه های جاری و عمرانی دستگاههای اجرایی محل تابع نظام بوجه استانی در اختیار نمایندگان خزانه در مرکز هر استان قراردمی دهد .

ج) **تنخواه گردان حسابداری:** تنخواه گردان حسابداری عبارت است از وجهی که خزانه یا نمایندگی خزانه در استان از محل اعتبارات مصوب برای انجام بعضی از هزینه های سال جاری و تعهدات قابل پرداخت سالهای قبل در اختیار ذیحساب قرار میدهند تا در قبال حواله های صادر شده واریز و با صدور درخواست وجه مجددا دریافت گردد .

د) **تنخواه گردان پرداخت:** تنخواه گردان پرداخت عبارت است از وجهی که از محل تنخواه گردان حسابداری از طرف ذیحساب یا تایید رییس موسسه یا مقامات مجاز از طرف آنها برای انجام برخی از هزینه ها در اختیار برخی واحدها یا مامورینی که به موجب قانون و آیین نامه های اجرایی آن مجاز به دریافت تنخواه گردان هستند قرار می گیرد تا به تدریج که هزینه های مربوط انجام می شود اسناد مثبت هزینه تحویل و مجددا دریافت گردد .

مزایده: فرایندی است رقابتی برای فروش کالا یا خدمات (طبق اسناد مزایده) که در آن تعهدات موضوع مزایده به مزایده گری که بیشترین قیمت را پیشنهاد کرده باشد واگذار میشود .

مناقصه: فرایندی است رقابتی برای تامین کیفیت مورد نظر (طبق اسناد مناقصه) که در آن تعهدات موضوع معامله به مناقصه گری که مناسب ترین قیمت را با حفظ کیفیت مورد نظر پیشنهاد کرده باشد واگذار می شود و به دو صورت مناقصه عمومی و مناقصه محدود صورت می گیرد .

فرایند برگزاری مزایده شامل مراحل زیر میباشد:

الف) تعیین نوع مزایده در معاملات بزرگ (عمومی یا محدود).

ب) تهیه اسناد مزایده .

ج) فراخوان مزایده :

د) ارزیابی پیشنهادها .

ه) تعیین برنده مزایده .

اعضای کمیسیون مناقصه و مزایده.

الف) رییس دستگاه مناقصه گزار یا نماینده وی .

ب) ذیحساب یا بالاترین نماینده مالی دستگاه مناقصه گزار .

ج) مسئول فنی دستگاه مناقصه گزار یا واحدی که مناقصه به درخواست وی برگزار میشود .

د) ضمناً حراست ،بازرسی و کارشناس حقوقی به دعوت نماینده دستگاه در جلسه مناقصه و مزایده شرکت می نمایند.

ه) تعداد برگهای مناقصه و مزایده نباید کمتر از سه برگ باشد .

مواردی که در فراخوان مناقصه باید مورد توجه قرار گیرد:

۱- نام و نشانی مناقصه گزار ۲- نوع کیفیت و کمیت کالا یا خدمات ۳- نوع و مبلغ تضمین شرکت در مناقصه ۴- محل ، زمان ، مهلت دریافت اسناد و تحویل و گشایش پیشنهادها ۵- مبلغ برآورد شده معامله و مبانی آن

سوالات :

۱- خرید از نظر قیمت به چند دسته تقسیم میشود ؟

۲- تنخواه گردان را توضیح دهید ؟

۳- انواع تنخواه گردان را نام ببرید و یکی را توضیح دهید ؟

۴- فرایند برگزاری مزایده شامل چه مراحل میباشد ؟

۵- اعضای کمیسیون مناقصه را نام ببرید ؟

۶- مزایده را تعریف کنید؟

۷- مناقصه را تعریف کنید؟

۸- مراحل خرج کرد در دستگاههای اجرایی چگونه است؟

موفق و پیروز باشد